

BERETNING TIL FOLKETINGET

MENNESKERETTIGHEDER I DANMARK 2022

BERETNING TIL FOLKETINGET

MENNESKERETTIGHEDER I DANMARK 2022

Redaktionen er afsluttet 30. april 2023.

ISBN: 978-87-7570-173-5

e-ISBN: 978-87-7570-172-8

Fotos: Forside - Morten Hornum/ unsplash.com; side 7 (venstre) - Søren Bidstrup/ Ritzau Scanpix; side 10-11 - Febiyan/ unsplash.com; side 25 - Gorodenkoff/ istockphoto.com; side 34-35 - Külli Kittus/ unsplash.com; side 46 - Catherine/ Adobe Stock

Layout: Michael Länger

© 2023 Institut for Menneskerettigheder

Wilders Plads 8 K, 1403 København K

Telefon 3269 8888

menneskeret.dk

Denne publikation eller dele af den må gengives til ikke-kommercielle formål med tydelig angivelse af kilde.

Vi tilstræber, at vores udgivelser bliver så tilgængelige som muligt. Vi bruger for eksempel store typer, korte linjer, få orddelinger, løs bagkant og stærke kontraster. Læs mere om tilgængelighed på menneskeret.dk/tilgaengelighed

INDHOLD

FORORD	6
STATUS PÅ MENNESKERETTIGHEDER 2022	8
MENNESKERETTIGHEDER I DANMARK	10
RETTE TIL EN RETFÆRDIG RETSSAG	12
FÆNGSLER OG FRIHEDSBERØVELSE	13
BØRN	14
ÆLDRE	15
STATSBORGERSKAB OG STATSLØSE	16
FLYGTNINGE OG UDLÆNDINGE	17
RELIGIONSFRIHED OG RELIGIØSE MINORITETER	18
UREGISTREREDE MIGRANTER OG MENNESKEHANDEL	19
BOLIG OG HJEMLØSHED	20
EJENDOMSRET OG RETSSIKKERHED	21
YTRINGSFRIHED OG INFORMATIONSFRIHED	22
RETTE TIL PRIVATLIV OG DATABESKYTTELSE	23
POLITI OG EFTERRETNINGSTJENESTER	24
UDVIKLINGEN FOR MENNESKERETTIGHEDER I DANMARK 2022	26
LIGEBEHANDLING	34
HANDICAP OG PSYKIATRI	36
ETNISCHE MINORITETER	37
GRØNLÆNDERE I DANMARK	38
KØN OG LIGESTILLING	39
LGBT+-RETTIGHEDER	40
DISKRIMINATIONSLINJEN	42
MENNESKERETTIGHEDSALLIANCEN	43
GRØNLAND	44
INTERNATIONALT ARBEJDE	45
INTERNATIONALE INDSATSER I 2022	46
ØKONOMI	50

FORORD

I 2023 markerer vi Menneskerettighedserklæringens 75-års jubilæum. På ruinerne fra Anden Verdenskrig vedtog visionære nationer i 1948 den erklæring, som siden har haft til formål at sikre frihed, lighed og retfærdighed for alle.

I den ånd arbejder Institut for Menneskerettigheder stadig i dag.

For over et år siden vågnede vi op til krig i Europa. Rusland havde ulovligt invaderet Ukraine, og med et slag fulgte vi med i krigens gang i stedet for coronatallene.

Krigen i Ukraine raser fortsat. Tusindvis af uskyldige har mistet livet, og millioner er drevet på flugt fra Ukraine. Civile er blevet udsat for krigens værste forbrydelser: seksuelle overgreb, tortur og henrettelser.

Sammen med vores ukrainske søsterorganisation samler vi således i november menneskerettighedsinstitutioner fra hele verden i København til en konference om forebyggelse af tortur og nedværdigende behandling. Temaet er aktuelt i en tid, hvor folke- og menneskeret også i Europa bliver krænket i en grad, vi troede, hørte fortiden til.

I kølvandet på den russiske invasion står Danmark vagt om menneskerettighederne og gør sit for, at den internationale retsorden bliver opretholdt og krigsforbrydere stillet til ansvar. Regeringen har tilkendegivet, at Danmark også på sigt vil slutte sig til de lande, der særskilt kriminaliserer krigsforbrydelser i national lov.

Med krig, inflation, energikrise, klimakrise, fordrivelseskrise, trivselskrise og velfærdskrise som afsæt fik Danmark i efteråret en ny regering med tre partier, der fandt sammen på tværs af klassiske skel i dansk politik. Regeringen har i sit grundlag forsikret, at menneskerettigheder, internationale konventioner og traktater til enhver tid skal overholdes og respekteres. Det er vigtigt.

Kriser må nemlig aldrig blive en genvej til at svigte grundlæggende menneskerettigheder. For kriser, om end de skyldes pandemier, inflation eller Ruslands invasion af Ukraine, bør ikke sætte menneskerettighederne ud af spil.

En af kerneopgaverne for Institut for Menneskerettigheder er at sikre respekten for menneskerettigheder i Danmark – også i en krisetid.

Her træder særligt et problem frem: Ressourcerne rækker ikke alle steder til at sikre menneskerettighederne. I fængslerne, ved domstolene, i kommunerne og online ser vi, hvordan presset stiger. Helt konkret mangler vi fængselsbetjente, der kan beskytte og forberede de indsatte på en lovlydig tilværelse, og med udflytning af fængselspladser til Kosovo kan menneskerettigheder lide endnu et knæk.

Domstolenes længere og længere sagsbehandlingstider yder ikke ofre tilstrækkelig retfærdighed, og flere sidder i varetægtsfængsel længere. Kommunerne hører ikke i tilstrækkelig grad børn i de sager, der vedrører dem, og online kan minoriteter konsekvensløst blive udsat for had.

2022 bød dog også på væsentlige menneskeretlige fremskridt: Siden august sidste år har både mødre og fædre haft ret til øremærket barsel, og for et år siden vedtog Folketinget nye regler om måltal for det underrepræsenterede køn i ledelse.

Over tid kan de få stor betydning både på arbejdsmarkedet og i familielivet. Sammen med tiltag som lønåbenhed kan det betyde, at nogle af de værste forhindringer for, at lederstillinger bliver ligeligt fordelt mellem kønnene, efterhånden bliver ryddet af vejen.

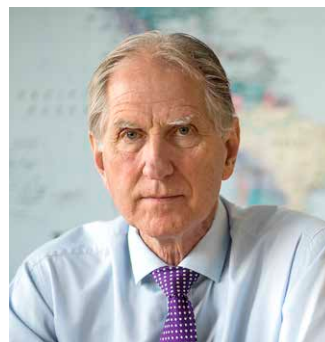
Det ændrer dog ikke på, at kvinders rettigheder fortsat er under pres på verdensplan. I Iran protesterer kvinder mod undertrykkelse med livet som indsats, mens Taleban i Afghanistan fjerner kvinders ret til uddannelse og fri bevægelighed. For første gang har Flygtningenævnet slået fast, at piger og kvinder fra Afghanistan fremover skal have asyl i Danmark, alene på grund af deres køn.

Inden for rigsfællesskabet har grønlandske kvinder søgt retfærdighed. Op gennem 1960'erne og 1970'erne fik grønlandske kvinder på dansk foranledning opsat spiral uden samtykke. Sammen med Grønlands Råd for Menneskerettigheder opfordrer vi til, at der bliver lavet en uvildig undersøgelse af spiralsagen.

Der bliver heldigvis ofte lyttet til vores vurderinger og faglighed. Den tillid gør, at vi også i 2022 har rådgivet Folketinget og ministerierne med relevante juridiske vurderinger og faglig ekspertise. Dialogen med beslutningstagerne og vores gensidige respekt

gør Danmark til et menneskeretligt foregangsland. Den udveksling, vi har med politikere, embedsværk, partnere i Danmark og i udlandet, skinner igennem i vores udgivelser og anbefalinger, som I kan læse mere om i beretningen her.

God læselyst.

Andreas Kamm
Forperson

Louise Holck
Direktør

STATUS PÅ MENNESKERETTIGHEDER 2022

Den årlige status på menneskerettighederne er digitaliseret og ligger på Institut for Menneskerettigheders hjemmeside: menneskeret.dk/status.

Her beskriver vi den væsentligste udvikling på hvert af de 18 områder med links til relevante rapporter, analyser og høringssvar. Som noget nyt har vi tilføjet to statussider om henholdsvis ejendomsret og grønlandere i Danmark, og under hvert område har vi udvalgt de tre vigtigste temaer.

Siderne rummer vores anbefalinger til politikere, myndigheder og andre aktører, som har indflydelse på menneskerettighederne.

I denne skriftlige beretning med status på menneskerettighederne i Danmark præsenterer vi de 18 områder – og fokuserer under hvert område på tre vigtige temaer for 2022. I midten af beretningen kan du finde en oversigt over fremskridt og tilbageskridt for de 18 områder.

I slutningen af beretningen præsenterer vi vores aktiviteter i Grønland og i udlandet.

Vi beskriver først og fremmest begivenheder i 2022, og hvor det er relevant, medtager vi udviklingen frem til 30. april 2023.

I 2022 HAR VI BLANDT ANDET

Behandlet **51** høringsager på lovforslag og bekendtgørelser m.m. Se alle høringsvar på menneskeret.dk/horingssvar

Haft **46** kronikker og debatindlæg og bidraget til **2.521** nyhedsindslag og artikler i danske medier. Se alle nyheder på menneskeret.dk/presse/nyheder

Udgivet **1** bog, **10** kapitler i bøger, **21** tidsskriftsartikler og **8** publikationer samt **58** rapporter, analyser, notater og policy briefs. Læs mere på menneskeret.dk/viden/forskning.

Rådgivet borgere i **310** sager om forskelsbehandling på grund af race, etnicitet, handicap og/eller køn. Læs om Diskriminationslinjen på menneskeret.dk/diskriminationslinjen.

Læs mere om vores arbejde i Danmark på menneskeret.dk og om vores internationale arbejde på humanrights.dk.

INSTITUT FOR MENNESKERETTIGHEDER ER DANMARKS NATIONALE MENNESKERETTIGHEDS- INSTITUTION

Vores opgave er at fremme og beskytte menneskerettigheder i Danmark og internationalt, og vi arbejder for, at alle mennesker skal have de samme muligheder uanset for eksempel køn, etnicitet, religion eller handicap. Samtidig er vi udpeget som national menneskerettighedsinstitution for Grønland og arbejder for at styrke menneskerettighederne i Grønland – i tæt samarbejde med Grønlands Råd for Menneskerettigheder.

Målet for vores arbejde er en verden, hvor menneskets frihed, værdighed og rettigheder nyder fuld respekt.

RETTE TIL EN RETFÆRDIG RETSSAG

Velfungerende domstole er selve forudsætningen for en velfungerende retsstat, som er en grundsten i menneskeretten.

SAGSBEHANDLINGSTIDER VED DOMSTOLENE

I Danmark er domstolenes sagsbehandlingstider generelt blevet længere i de senere år. [Sagsbehandlingstiderne i civile sager og straffesager er fortsat lange, viser Domstolenes årsrapport fra 2022](#). En [undersøgelse fra Advokatrådet](#) fra 2022 viser, at sagsbehandlingstider for civile sager og straffesager vil stige over de kommende år, hvis ikke stigningen modvirkes med nye initiativer. Det er et problem for retssikkerheden, når der går lang tid, før en sag bliver prøvet ved en domstol.

Forhandlingerne om en ny flerårsaftale om domstolenes økonomi blev i 2022 udskudt til 2023. Justitsministeriet nedsatte samtidig et [udvalg](#), der har fået til opgave at udpege tiltag, der kan effektivisere domstolene og nedbringe ventetiderne.

[De seneste års fald i antallet af anlagte civile sager](#) kan skyldes, at stadigt flere fravælger domstolene, fordi det er besværligt, økonomisk byrdefuldt og langstrakt at føre civile sager ved de danske domstole. Justitsministeriet bad i 2020 [Retsplejerådet](#) om at undersøge årsagerne til faldet i antallet af civile sager. I 2022 blev fristen for rådets arbejde [forlænget](#).

FRI PROCES OG LIGE ADGANG TIL DOMSTOLENE

Alle borgere skal have en reel og lige adgang til domstolene uanset deres økonomiske ressourcer. Justitsministeriets undersøgelse fra 2022 viser, at borgernes fravalg af domstolene særligt skyldes de økonomiske omkostninger. Udvalget om retshjælp og fri proces skulle i 2022 have præsenteret deres anbefalinger til ændringer af den gældende retshjælpsordning, men [fristen for færdiggørelsen af udvalgets arbejde er blevet udskudt til sommeren 2023](#).

ADGANG TIL KOMPENSATION FOR HISTORISKE MENNESKERETTIGHEDSKRÆNKELSER

Retten til en retfærdig retssag er nært forbundet med retten til at få effektiv oprejsning for menneskerettighedskrænkelser. I 2022 blev der afdækket nye sager om danske myndigheders historiske krænkelser af bestemte persongrupper, blandt andet tidligere anbragte i særfororgens institutioner og grønlandske kvinder i den såkaldte spiralsag.

Ifølge Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols retspraksis har borgere krav på anerkendelse og godtgørelse for alvorlige menneskerettighedskrænkelser, selvom de er sket for lang tid siden. En ordning, der sikrer godtgørelser til personer, som historisk har været udsat for menneskerettighedskrænkelser, vil styrke borgernes menneskerettigheder og retssikkerhed.

FÆNGSLER OG FRIHEDSBERØVELSE

Frihedsberøvelse udgør et omfattende indgreb i den personlige frihed. Derfor er der et særligt behov for at være opmærksom på behandlingen af frihedsberøvede og deres rettigheder.

FORHOLDENE FOR INDSATTE I LANDETS FÆNGSLER

Kriminalforsorgen har i 2022 taget initiativ til blandt andet at etablere en ny arrest med 400 pladser i Slagelse og 300 fængselspladser i Kosovo til udvisningsdømte udlændinge. Initiativerne løser ikke de akutte problemer med for eksempel personalemangel og overbelægning.

Den gennemsnitlige belægningsprocent i 2022 var på 99,6 procent, samtidig med at antallet af fængselsbetjente per indsat i fængsler og arresthuse falder. Antallet af fængselsbetjente i Danmark ligger lavt sammenlignet med andre [europæiske lande](#). Institut for Menneskerettigheder beskrev i rapporten '[Forhøjet risiko for krænkelse](#)' fra 2021, hvordan ressourcemanglen udfordrer menneskerettighederne.

Kønsminoriteter udgør en særligt sårbar gruppe i landets fængsler og arresthuse, hvor de er i større risiko for overgreb, diskrimination og mistrivsel. Institut for Menneskerettigheder påpeger i [en analyse](#) fra 2022, at Danmark har en menneskeretlig forpligtelse til at beskytte indsatte kønsminoriteter mod krænkelse af deres rettigheder, fordi de er i statens varetægt.

LEJE AF FÆNGSELSPLADSER I KOSOVO

Det blev som led i flerårssaftalen for Kriminalforsorgens økonomi 2022-2025 aftalt, at der oprettes 300 fængselspladser i Kosovo til udvisningsdømte udlændinge. I 2022 blev der indgået en bilateral traktat mellem Danmark og Kosovo om leje af Gjilan-fængslet. Ordningen rejser en række folke- og menneskeretlige spørgsmål, blandt andet om hvilken jurisdiktion de overførte udlændinge vil høre under, når de befinder sig uden for fængslet i Kosovo.

VARETÆGTSFÆNGSLINGER

Antallet af langvarige varetægtsfængslinger, der overstiger tre måneder, inden der falder dom i første instans, steg i 2021 til 1.837. Ifølge Europarådets fængselsstatistik udgør antallet af varetægtsfængslede i Danmark 41,3 procent af det totale antal indsatte i landets fængsler og arresthuse, mens den europæiske median ligger på 21,7 procent.

Varetægtsfængslede er underlagt flere begrænsninger end indsatte i landets fængsler. Blandt andet er de underlagt strengere besøgs- og brevkontrol og er frihedsberøvet under forhold, der efter internationale standarder minder om isolationsfængsling med indespærring i 22 timer eller mere på en celle uden meningsfyldt menneskelig kontakt.

BØRN

Flere konventioner beskriver børns vilkår og retsstilling. Børn og unge, der kommer i konflikt med loven, udgør en særlig sårbar gruppe, som menneskeretten beskytter.

UNGDOMSKRIMINALITETSNÆVNET

Børn og unge i alderen 10-17 år er siden 2019 blevet indbragt for Ungdomskriminalitetsnævnet, når de begår personfarlig kriminalitet. Institut for Menneskerettigheder udgav i 2022 rapporten '[Ungdomskriminalitetsnævnet i et menneskeretligt perspektiv](#)', der undersøger reglernes menneskeretlige konsekvenser. Det er et fremskridt på området, at [Folketinget i 2022 ændrede ungdomskriminalitetsloven](#), så børn og unge med svært nedsat psykisk funktionsevne kan undtages fra at få behandlet deres sag i Ungdomskriminalitetsnævnet. Ungdomskriminalitetsloven bør imidlertid generelt lægge vægt på det enkeltes barn konkrete situation.

KONSEKVENSER AF GÆLD FRA SAGSOMKOSTNINGER

Børn og unge mellem 15-17 år, der bliver dømt i en straffesag, bliver i udgangspunktet og på lige fod med voksne pålagt at betale sagens omkostninger. Reglerne tjener et legitimt formål om at erstatte staten for omkostninger, der er forbundet med straffesagen, men i 2022 beløb børn og unges gæld fra sagsomkostninger i straffesager sig til omkring 16 millioner kroner. Myndighederne vurderer, at stort set ingen børn og unge kan tilbagebetale gælden, og derfor lever loven ikke op til hensigten.

Justitsministeriet nedsatte i 2022 en arbejdsgruppe, der skal udarbejde en ny model for opkrævning af straffesagsomkostninger. Arbejdsgruppen har endnu ikke færdiggjort sit arbejde.

TVANGSBORTADOPTIONER

Børn og unge, der lever under hårde kår, har myndighederne pligt til at støtte og hjælpe. I 2021 indgik et flertal af Folketingets partier en aftale, der blev udmøntet i forslaget til Barnets lov, som blev genfremsat i februar 2023. Barnets lov rummer tiltag, der skal styrke barnets egne rettigheder i forbindelse med anbringelser uden for hjemmet. Samtidig tilskynder lovforslaget til yderligere brug af tvangsbortadoption, som udgør det mest vidtgående og definitive indgreb i barnets og forældrenes ret til familieliv.

De seneste fem år er antallet af tvangsbortadoptioner steget markant i Danmark. Myndighederne bør dog kun anvende tvangsbortadoption, når mindre indgribende alternativer ikke er nok til at skabe stabilitet og tryghed i et barns opvækst. Lovgivningen om adoption uden samtykke afspejler ikke det mindste middels princip, som er sikret i menneskeretten.

I februar 2023 udgav Institut for Menneskerettigheder rapporten '[Tvangsbortadoptioner i et menneskeretligt perspektiv](#)', der konkluderer, at danske regler om og brug af tvangsbortadoptioner kan krænke børn og forældres ret til familieliv.

ÆLDRE

Ældre er beskyttet af de samme menneskerettigheder som alle andre, mens EU-lovgivningen samtidig giver ældre en særlig beskyttelse mod diskrimination.

PERMANENT STATS�IGT ÆLDRETILSYN

De seneste år har danske medier løbende dækket, hvordan udsatte og plejekrævende borgere bliver udsat for omsorgssvigt og nedværdigende behandling på landets plejehjem. [I 2022 kom endnu en sag frem](#). Sammen med de velfærdsaftaler på ældreområdet, som er blevet igangsat, og som [fritager](#) udvalgte kommuner fra visse nationale regler og retningslinjer, er behovet for et uvildigt kontrolorgan steget.

Det statslige ældretilsyn under Styrelsen for Patientsikkerhed blev i 2018 indført for at styrke tilsynet på området og højne graden af uvildighed i tilsynet. Ældretilsynet er en forsøgsordning, der udløber i 2024. Hvis ældre skal have adgang til den pleje og omsorg, som de har ret til, er der behov for et effektivt og permanent statsligt tilsyn.

DISKRIMINATION AF ÆLDRE PÅ ARBEJDSMARKEDET

Der kommer flere ældre arbejdstagere på arbejdsmarkedet, i takt med at flere bliver længere på arbejdsmarkedet, og at pensionsalderen stiger. En [evaluering af den såkaldte seniorpulje i årene 2018-2021 viser](#), at næste halvdel af de ledige seniorer er blevet fravalgt til et job på grund af alder. Nye regler, der trådte i kraft 1. juli 2022, forbyder [arbejdsgivere at anmode om oplysninger om en ansøgers](#)

[alder](#), både i jobansøgninger og i elektroniske rekrutteringssystemer. [Forbuddet kan være med til at forebygge forskelsbehandling](#). En jobansøger kan dog stadig blive udsat for forskelsbehandling i forbindelse med ansættelsessamtaler.

[Størstedelen af de sager om aldersdiskrimination](#), som Ligebehandlingsnævnet behandlede i perioden 2009-2018, handlede om ansættelses- og afskedigelsessituationer. En gennemgang af sagerne viser, at det kan være svært for den enkelte borger at løfte bevisbyrden og få medhold i sager, der handler om aldersdiskrimination.

ÆLDRE HJEMLØSE

I årene 2009-2022 er antallet af ældre hjemløse personer steget markant. Samtidig er de [overrepræsenteret](#) i de mest akutte hjemløshedssituationer sammenlignet med yngre aldersgrupper. Kommunerne har svært ved at anvise de ældre udsatte til en boligløsning, fordi de har en lav indkomst, og huslejen på et botilbud derfor kan være for høj for dem.

Kommunerne oplever udfordringer med at koordinere bolig- og støtteindsatser på tværs af mange forskellige instanser i velfærdssystemet. Det gør det svært at skabe en sammenhængende indsats, som især er vigtig for at hjælpe en forskelligartet gruppe som ældre hjemløse personer.

STATSBORGERSKAB OG STATSLØSE

Menneskeretten slår fast, at alle har ret til statsborgerskab.

STATSBORGERSKAB FOR BØRN OG UNGE

De danske regler for tildeling af dansk statsborgerskab udelukker mange udlændinge fra helt eller periodisk at opnå dansk statsborgerskab. I 2022 havde [ti procent af den voksne befolkning i Danmark](#) ikke dansk statsborgerskab. [Den gennemsnitligt beregnede opholdstid, før voksne indvandrere opnår dansk statsborgerskab, er i 2021 cirka 19 år.](#)

Det er særligt børn og unge under 18 år, der fylder i statistikken over andelen af efterkommere uden dansk statsborgerskab. I begyndelsen af 2023 har under halvdelen af alle efterkommere i Danmark under 18 år ikke dansk statsborgerskab, og [den gennemsnitlige unge ansøger er 28 år, når vedkommende opnår dansk statsborgerskab.](#)

Den Europæiske Konvention om Statsborgerret pålægger deltagerstaterne at lette tildelingen af statsborgerskab for særlige grupper, herunder unge, som er født og/eller opvokset i Danmark. Den danske naturalisationsordning for unge, der er vokset op i Danmark, giver ingen lempelse.

ANSØGERE MED FUNKTIONSNEDSÆTTELSER

Mennesker med funktionsnedsættelser har ret til statsborgerskab på lige fod med andre og kan søge om dispensation fra et eller flere af kravene

til statsborgerskab. Folketingets Indfødsretsudvalg træffer afgørelser om dispensation.

[I 2022 gav Indfødsretsudvalget dispensation til omkring 10 procent af ansøgerne med en langvarig funktionsnedsættelse. I 2014 fik cirka 97 procent af ansøgerne med langvarig funktionsnedsættelse dispensation.](#) Det lave antal dispensationer i 2022 kan tyde på diskrimination på grund af handicap, hvilket er i strid med forpligtelserne i FN's Handicapkonvention.

STATSLØSE I DANMARK

536 børn, unge og voksne, der er født i Danmark, er statsløse, selvom FN's Børnekonvention og FN's Konvention om Begrænsning af Statsløshed forpligter Danmark til at give statsborgerskab til statsløse, der fødes i Danmark.

Ifølge Institut for Menneskerettigheder kan pligten til at undgå statsløshed effektivt gennemføres ved lovgivning, der sikrer, at børn, der er født statsløse i Danmark, automatisk får dansk statsborgerskab ved fødslen. Den ordning har både [FN's Flygtningeorganisation](#) og [FN's Børnekomité](#) anbefalet. FN's Flygtningeorganisation har som mål, at der inden udgangen af 2024 skal være gjort en ende på statsløshed.

FLYGTNINGE OG UDLÆNDINGE

Danmark skal sikre, at alle udlændinge, der kommer til Danmark, behandles i overensstemmelse med menneskerettighederne.

ASYLBEHANDLING I TREDJELANDE

I 2021 vedtog Folketinget en lov, som indebærer, at asylansøgere kan flyttes til et tredjeland uden for EU for at få deres sag behandlet. Institut for Menneskerettigheder pegede i den forbindelse på, at det kan stride imod princippet om solidarisk ansvarsfordeling i det internationale asylsamarbejde, og understregede, at Danmark stadig skal leve op til sine menneskeretlige forpligtelser over for asylansøgere, selvom deres asylsag behandles i et tredjeland. En række punkter kalder fortsat på menneskeretlig afklaring.

FRIHEDSBERØVELSE AF AFVISTE ASYLANSØGERE

Administrativ frihedsberøvelse af afviste asylansøgere er et redskab, myndighederne kan benytte for at motivere asylansøgerne til at rejse hjem. I 2022 blev der foretaget 450 administrative frihedsberøvelser i Udlændingecenter Ellebæk. Frihedsberøvelse af afviste asylansøgere er imidlertid et intensivt indgreb i retten til personlig frihed, og [der gælder en række menneskeretlige krav, som skal være opfyldt, før det er muligt at frihedsberøve afviste asylansøgere](#). Hjemrejsestyrelsen skal blandt andet løbende vurdere, om det er realistisk at udsende pågældende, og dokumentere, at der er taget aktive skridt og udvist handlekraft for at få vedkommende udsendt.

INDDRAGELSE AF FLYGTNINGES OPHOLDSTILLADELSER

I 2022 fik cirka 1.400 flygtninge asyl i Danmark. [Samtidig mistede flere syriske flygtninge deres opholdstilladelse](#), idet udlændingemyndighederne vurderede, at forholdene i nogle områder i Syrien ikke længere berettiger til midlertidig beskyttelsesstatus. Siden 2019 har flygtninges ophold i Danmark i udgangspunktet været af midlertidig karakter, og myndighederne skal inddrage flygtninges opholdstilladelse, medmindre det er i strid med Danmarks internationale forpligtelser.

Udlændingestyrelsens menneskeretlige vurdering i sager om voksne børn og i forhold til børns selvstændige tilknytning til Danmark er problematisk. [Institut for Menneskerettigheder har i 2022 påpeget, at den nuværende procedure ikke sikrer en samlet vurdering af familiens tilknytning til Danmark, når sagen vurderes i 2. instans, selvom det er nødvendigt for at foretage en konkret vurdering. Flygtningenævnet anerkender problemet og har gjort Udlændinge- og Integrationsministeriet opmærksom på det.](#)

[Selve inddragelsesprocessen og den lange sagsbehandlingstid har også store konsekvenser for de berørte flygtninge. Desuden er vejledningen på en række områder mangelfuld, og partshøringen er utilstrækkelig.](#) Det fremgik af Institut for Menneskerettigheders rapport '[Man kan aldrig føle sig sikker](#)' fra 2022.

RELIGIONSFRIHED OG RELIGIØSE MINORITETER

Retten til at praktisere sin religion eller tro er en grundsten i et demokratisk samfund, og den er både beskyttet i Grundloven og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

BEGRÆNSNINGER FOR TROS- OG RELIGIONSFRIHED

Indgreb i religionsfrihed rammer ofte især trossamfund uden for folkekirken. Det gælder eksempelvis tildækningsforbuddet og kravet om håndtryk ved grundlovsceremonien. Ligeledes kan forslag om eksempelvis retten til at bære tørklæde i det offentlige rum få berørte religiøse minoriteter og trossamfund til at opleve, at deres religionsfrihed bliver indskrænket eller er i fare for at blive det. Trossamfund inddrages og høres ikke altid, når politiske tiltag vedrører dem. Inddragelse af relevante aktører i høringsprocesser er hensigtsmæssigt, fordi det er med til at sikre, at lovgivningen kommer til at virke efter sit formål.

Et forslag fra 2022 om, at personer, der søger om dansk statsborgerskab, skal [angive religiøst tilhørsforhold](#), blev ikke vedtaget.

HADFORBRYDELSER

[Rigspolitiets årsrapport](#) fra januar 2023 om hadforbrydelser i Danmark i 2021 viste, at 31 procent af de 521 registrerede hadforbrydelser handlede om religiøst orienterede hadforbrydelser. I 2021 var fem hadforbrydelser rettet mod kristendommen og kristne, mens 63 var rettet mod muslimer og

93 mod jøder. I perioden 2017 til 2021 er antallet af registrerede hadforbrydelser mod jøder og jødedom steget markant i Danmark. Også i Europa stiger antisemitismen, hvilket EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder viser i en [oversigt over antisemitisme i EU-lande 2010-2020](#).

I 2021 ændrede Folketinget straffeloven, så det nu fremgår udtrykkeligt, at hadforbrydelser både kan være helt og delvist motiveret af en borgers etnicitet eller tro. Regeringen igangsatte i 2022 en national handlingsplan mod antisemitisme, men Danmark mangler fortsat en handlingsplan mod hadforbrydelser, sådan som Europarådet og FN har anbefalet.

LIVSSYNSAMFUND

Danmark har en trossamfundslov, men den gælder ikke livssynssamfund. [Danmark følger dermed ikke praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol](#), der fortolker tros- og religionsfrihed bredere. Ifølge den brede fortolkning beskytter tros- og religionsfriheden også retten til at praktisere identitetsskabende overbevisninger, der ikke hviler på en tro på "overnaturlige magter". I Norge, Sverige og Island er det ved lovregulering gjort muligt for livssynssamfund at blive anerkendt af staten og at foretage vielser med juridisk gyldighed ligesom trossamfund.

UREGISTREREDE MIGRANTER OG OFRE FOR MENNESKEHANDEL

Nogle af de mest udsatte personer i vores samfund er uregistrerede migranter og ofre for menneskehandel, der er sårbare i forhold til at få opfyldt basale økonomiske og sociale rettigheder.

EFTERFORSKNING AF MENNESKEHANDEL

Efterforskningen af menneskehandel i Danmark har i flere år været [meget utilstrækkelig](#). I årene 2019, 2020 og 2021 var der i alt 22 sigtelser, seks personer, som blev tiltalt, og ingen domme. Som led i en [politisk aftale](#) fra 2020 er der blevet etableret en [efterforskningsenhed](#) med fokus på blandt andet menneskehandel. Tal fra Center for Menneskehandel viser, at størstedelen af ofrene for menneskehandel i 2021 var handlet til seksuel udnyttelse, primært prostitution.

1. juni 2022 trådte en [ny bestemmelse i straffeloven](#) om menneskeudnyttelse i kraft. Bestemmelsen sikrer, at udnyttelse til prostitution eller anden seksuel udnyttelse straffes på lige fod med udnyttelse til arbejde under åbenlyst urimelige forhold.

ADGANG TIL BASALE SUNDHEDSYDELSER

Adgang til basale sundhedsydelser og til forebyggende, helbredende og lindrende behandling sikrer muligheden for at overleve og leve et liv i værdighed. FN's Børnekonvention sikrer derfor både gravide kvinder og børn en udvidet ret til sundhedsbehandling.

I Danmark har uregistrerede kvinder dog hverken ret til forebyggende kontrol og behandling under graviditet, fødsel og barsel eller adgang til abort. [Uregistrerede børn](#) har heller ikke en udvidet adgang til sundhedsbehandling og har derfor ikke ret til børnehelbredsundersøgelser eller børnevaccinationer. Det, på trods af at [FN's Børnekomité og FN's Komité for Økonomiske, Sociale og Kulturelle Rettigheder anbefaler](#), at Danmark sikrer fuld adgang til sundhedsbehandling til uregistrerede børn og gravide kvinder.

BOLIG OG HJEMLØSHED

Retten til bolig handler om at sikre, at det enkelte menneske har mulighed for at kunne leve en tryk og værdig tilværelse.

KRIMINALISERING AF HJEMLØSHED

Uregistrerede hjemløse migranter uden fast ophold lever under [massiv udsathed](#) og har få muligheder for at få offentlig hjælp. Langt størstedelen af de danske herberger er etableret efter servicelovens § 110, der kun giver adgang til borgere med lovligt ophold. De uregistrerede migranter har vanskeligt ved at dække basale behov, og mange er nødt til at overnatte på gaden. Folketinget indførte i 2017 og 2018 [lejrforbud](#), [zoneforbud](#) og skærpede straffe for [tiggeri](#).

Hovedparten af de sigtede for overtrædelse af tiggeriforbuddet og overtrædelse af forbuddet mod etablering og ophold i såkaldt utryghedsskabende lejre er rumænske statsborgere.

Institut for Menneskerettigheder har tidligere understreget, at indførte tiltag ikke må føre til diskrimination i efterforsknings- og tiltalepraksis. [FN's Racediskriminationskomité](#) anbefalede i 2022, at Danmark sikrer, at forbuddet mod utryghedsskabende lejre ikke anvendes på diskriminerende vis, og at romaers rettigheder evalueres.

PARALLELSAMFUNDSLOVGIVNING

I 2018 blev den almene boliglovgivning ændret for at bekæmpe såkaldte [parallelsamfund](#). I 2021 blev loven udvidet til også at gælde for områder, der er i risiko for at blive til et parallelsamfund

([forebyggelsesområder](#)). Områderne kategoriseres blandt andet ud fra andelen af beboere med ikkevestlig baggrund og kriterier som indkomst, uddannelsesniveau, straffeattest og beskæftigelse.

Lovændringerne indebærer også skærpede anvisnings- og udlejningsregler. Tiltagene mod parallelsamfund kan gøre det sværere for beboere, der er ressourcetsvage i forvejen, at finde en passende bolig. Flere beboere – særligt mange med etnisk minoritetsbaggrund – er blevet opsagt fra deres boliger.

I november 2022 besluttede Østre Landsret at anmode EU-Domstolen om en vurdering af, om brugen af kriteriet "ikkevestlig baggrund" er ulovlig forskelsbehandling.

LEJERE KAN BLIVE OPSAGT FØR ENDELIG DOM

Siden 2018 har det været muligt for en udlejer at opsigte en lejer, hvis en lejer eller andre i husstanden får en [ubetinget dom](#) for utryghedsskabende kriminalitet, der er begået inden for en kilometer fra hjemmet.

Fra 1. juli 2022 er denne mulighed blevet [udvidet](#). En udlejer kan allerede nu opsigte lejermålet, før der er faldet endelig dom i en eventuel ankesag. Først når straffesagen er [endeligt afgjort](#), bør der tages stilling til, om hensynet til lokalområdet vægter højere end lejerens og dennes husstands ret til at blive boende.

EJENDOMSRET OG RETSSIKKERHED

Retten til ejendom er en menneskeret, og der stilles høje krav til retssikkerheden ved ethvert indgreb i ejendomsretten.

EKSPPROPRIATION

Hverken borgere eller virksomheder kan forpligtes til at afstå deres ejendom, medmindre det er nødvendigt af hensyn til en almen interesse og sker med lovhjælp og mod erstatning. Når borgere eller virksomheder forpligtes til at afstå ejendom, er der tale om ekspropriation. Ekspropriationsudvalget, der blev nedsat af Erhvervsministeriet i 2017, har i [2018](#) anbefalet, at der indføres en ny samlet lov for ekspropriationsprocesser, som skal sikre et enkelt klagesystem og [gøre det lettere for borgere og virksomheder at forstå deres rettigheder ved ekspropriation](#). Et forslag til en ekspropriationsproceslov forventes fremsat i folketingsåret 2022/2023.

Når offentlige infrastrukturprojekter planlægges, udbetales der som hovedregel ikke erstatning, da der ikke er tale om ekspropriation, før projektet gennemføres. Under planlægningen kan arealer blive reserveret til for eksempel transportkorridorer. Disse arealreservationer kan få karakter af ekspropriation, [hvis de har betydning for en ejendoms fremtidige udnyttelsesmuligheder eller salgbarhed](#). [Nogle arealreservationer har været i årtier](#), uden at der bliver taget stilling til, om [infrastrukturprojekterne gennemføres eller ej](#). Beslutningstagerne bør have fokus på, at planlagte infrastrukturprojekter gennemføres hurtigst muligt, så berørte borgere og virksomheder ikke skal leve med en uvis retsstilling i flere år.

FORRENTNING AF BESTRIDTE SKATTEKRAV

Højesteret opfordrede i januar 2023 Folketinget til at se på, om den nuværende ordning for forrentning af bestridte skattekrav er ønskelig. De nuværende regler betyder, at skatteydere ikke kan undgå risikoen for at betale store rentekrav, mens de venter på at få en

sag afgjort. En skatteyder, der har fået medhold ved Landsskatteretten, har ikke mulighed for at indbetale eller deponere et bestridt skattekrav, mens sagen prøves ved domstolene. Risikoen for at blive pålagt store rentekrav øges betragteligt af domstolenes lange sagsbehandlingstider, og den manglende adgang til at deponere bestridte skattekrav kan derfor indebære en risiko for, at borgere og virksomheder afstår fra at føre sager mod skattemyndighederne.

UDSKUDETE EJENDOMSVURDERINGER

En række indførte love udskyder borgernes og virksomheders klageadgang i forbindelse med nye ejendomsvurderinger. Selvom hensigten er, at ejendomsbeskatningen skal vurderes efter et nyt system, gælder ejendomsvurderinger fra 2011 og 2012 stadig. [De nye ejendomsvurderinger forventes tidligst at være på plads i 2024](#). I juni 2020 vedtog Folketinget en [lov](#), der udskød ejernes adgang til at klage over de videreførte ejendomsvurderinger, indtil det nye vurderingssystem er på plads. [Borgere og virksomheder, der for eksempel betaler for meget i ejendomsskat, vil først kunne klage, når de modtager en ny ejendomsvurdering](#). Skatteministeriet har selv gjort opmærksom på, at den udskudte klageadgang kan udgøre et [brud på Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 13 om adgang til et effektivt retsmiddel](#). Samme problematik gælder også for [et nyt lovforslag fra januar 2023](#), der indebærer, at de nye ejendomsvurderinger i første omgang vil bestå af foreløbige vurderinger, og at det hverken vil være muligt at gøre indsigelser over de data, herunder BBR-data, der ligger til grund for vurderingerne, eller klage over de foreløbige vurderinger. [Det er bekymrende](#), da retten til at klage over myndighedernes afgørelser er en grundlæggende retssikkerheds garanti. De nye vurderinger [forventes tidligst at være klar i 2025](#).

YTRINGSFRIHED OG INFORMATIONSFRIHED

Ytrings- og informationsfrihed er grundlæggende menneskerettigheder, der sikrer individer og grupper i samfundet ret til at udtrykke egne meninger og modtage information fra andre.

FORORDNING OM DIGITALE TJENESTER

I 2022 vedtog EU forordningen om digitale tjenester, Digital Services Act, der blandt andet regulerer sociale medier. Forordningen skal sikre borgernes ytringsfrihed og beskytte borgerne mod ulovligt indhold. Platformene skal blandt andet fjerne ulovligt indhold hurtigt og konsekvent. Kontrol med platformenes beslutninger om at fjerne lovligt indhold skal blotlægge, hvordan platformene varetager ytrings- og informationsfriheden. Forordningen lægger op til, at der nedsættes klageorganer og udpeges tilsynsmyndigheder i de enkelte EU-lande. Klageorganet bør ifølge Institut for Menneskerettigheder bygge deres afgørelser på menneskeretten, mens tilsynsmyndighederne bør have menneskeretlig ekspertise.

ULOVLIGT INDHOLD PÅ SOCIALE MEDIER

Staten er menneskeretligt [forpligtet](#) til at fjerne ulovligt indhold på nettet, da det ikke er beskyttet af retten til ytringsfrihed. Selvom EU's forordning om digitale tjenester forpligter platformene til at fjerne ulovligt indhold, følger den nationale efterforskning og retsforfølgning af digitale krænkelse, herunder hadefulde tale, ikke med. Hadefulde tale og øvrige digitale krænkelse kan have en [afskrækkende effekt](#) på blandt andet kvinder og minoriteters brug af ytringsfrihed, viser undersøgelser.

I Justitsministeriets [offerundersøgelse](#) fra 2021 estimeres det, at 21.000 personer i 2020 har været udsat for hadefulde ytringer på internettet. Samme år registrerede politiet 122 sager om hadefulde tale

online eller i det offentlige rum. De fleste sager om hadefulde tale i perioden 2000-2020 er ifølge Rigsadvokatens [praksisoversigt](#) over hadforbrydelser begået på internettet. I 2020 blev der imidlertid kun afsagt dom i 11 sager. Misforholdet mellem oplevede antal hadefulde ytringer og antallet af registrerede sager hos politiet indikerer, at der er et mørketal. Efterforskningen og retsforfølgningen bør derfor styrkes, mens det bør undersøges, om de sociale medier i enkelte sager bærer et medansvar.

MINISTERBETJENINGS- OG FOLKETINGSPOLITIKERREGLER

Siden offentlighedsloven blev ændret i 2013, har reglerne undtaget offentligheden fra aktindsigt i en lang række dokumenter. Aktindsigt udgør en central del af informationsfriheden og er tæt forbundet med det forfatnings- og forvaltningsretlige princip om offentlighed. Informationsfriheden er et fundament for retten til ytringsfrihed og indebærer navnlig retten til at kunne blive informeret om væsentlige samfundsanliggender.

Ministerbetjenings- og folketingspolitikkerreglen er blevet kritiseret for ikke at ramme den rette balance mellem hensynet til ytrings- og informationsfriheden på den ene side og behovet for fortrolighed og interne politiske beslutningsprocesser på den anden side. Institut for Menneskerettigheder har tidligere fremhævet, at den såkaldte folketingspolitikkerregel bør [ophæves](#), og at ministerbetjeningsreglen – som det mindste – bør [indskrænkes, så den kun kan bruges ved politiske drøftelser i snæver forstand og aldrig i forhold til faglige forhold og vurderinger](#).

RETTE TIL PRIVATLIV OG DATABESKYTTELSE

Nye teknologier lægger fortsat pres på retten til privatliv og retten til beskyttelse af personoplysninger, som fremgår af menneskerettighederne.

LOGNING

Staten har siden 2007 pålagt teleselskaberne i Danmark at gemme oplysninger om, hvem vi taler med, hvor længe vi taler sammen, og hvor vi opholder os, når vi taler eller sms'er. De loggede teledata bliver gemt i et år.

En lov, der blev vedtaget i marts 2022, skal justeres efter en [EU-dom fra april sidste år](#). Justitsministeriet [anerkendte](#) på baggrund af EU-dommen, at politiet ikke kan få adgang til loggede teledata i deres efterforskning af grov kriminalitet, når teledata er indsamlet for at beskytte statens sikkerhed. Justitsministeriet vil fremsætte et nyt lovforslag, som skal bringe de danske logningsregler i overensstemmelse med EU-retten, og vil samtidig iværksætte såkaldt målrettet logning med henblik på at bekæmpe grov kriminalitet.

Teleselskaberne risikerer at blive pålagt at foretage logning af alle danskere i længere tid, end hvad der må anses for ekstraordinære undtagelsessituationer af hensyn til statens sikkerhed. Samtidig risikerer logning af større geografiske områder i praksis at blive så indgribende, at der bliver tale om logning af alle personer. Endelig kan politiets adgang til teledata, som teleselskaberne indsamler om kunderne til egen brug, anses for omgåelse af EU-retten.

KUNSTIG INTELLIGENS I DET OFFENTLIGE

Før myndighederne vælger at anvende en algoritme i deres arbejde, skal de tidligt i forløbet forholde sig til beskyttelsen af personoplysninger. Det er også nødvendigt, at alle myndighederne har klare og ensartede retningslinjer for brugen af algoritmer, så de kan vurdere, om de løsninger, de ønsker at anvende, lever op til beskyttelsen af persondata.

Kunstig intelligens kan også bruges i offentlige myndigheders sagsbehandling, for eksempel når de skal træffe afgørelser om ydelser, indsatser eller sanktioner over for borgere. Det såkaldte dataminimeringsprincip indebærer, at uforholdsmæssigt store mængder data ikke må behandles, og at en hvilken som helst oplysning, der ville føre til et uproportionalt indgreb, heller ikke må behandles.

IT I SKOLER

Børn og unge nyder særlig beskyttelse i databeskyttelsesreglerne. Hensynet til børn og unges rettigheder skal derfor indgå i vurderingen af IT-udstyr i undervisningen. [Datatilsynet fastslog](#) i 2021, at anvendelse af IT i undervisningen skal overholde databeskyttelsesforordningen (GDPR) og databeskyttelsesloven, selvom folkeskoleloven giver kommunerne lovhjemmel til at vælge IT i undervisningen og dermed beslutte, hvilket IT-udstyr og software der skal benyttes til undervisningen.

POLITI OG EFTERRETNINGSTJENESTER

Politiet, Politiets Efterretningstjeneste og Forsvarets Efterretningstjeneste forebygger, efterforsker og modvirker forbrydelser. Deres opgaver skal løses med respekt for menneskerettigheder og retssikkerhedsprincipper.

KONTROL MED EFTERRETNINGSTJENESTER

Politiets Efterretningstjeneste (PET) og Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) har som led i deres virksomhed et behov for at indsamle informationer, for eksempel ved at overvåge telefonsamtaler, mailkorrespondancer og internetsøgninger. Hemmelig overvågning medfører dog en risiko for vilkårlige indgreb i borgernes ret til privatliv – en risiko, der er steget, i takt med at overvågningsteknologierne bliver stadigt mere avancerede.

Hvis efterretningstjenesterne handler uden for de beføjelser, som lovgiverne har tildelt dem, kan det bringe borgernes retssikkerhed i fare. Derfor skal der udøves et effektivt tilsyn. I juni 2022 rettede Institut for Menneskerettigheder i [et notat](#) kritik af de eksisterende regler for tilsyn med Politiets Efterretningstjeneste (PET) og Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) og konkluderede blandt andet, at vores nabolande fører bedre kontrol med efterretningstjenesterne.

ETNISK PROFILERING I POLITIET

Det er ulovligt for politiet at forskelsbehandle på baggrund af etnicitet. Når politiet alligevel kan få brug for at inddrage etnicitet i eftersøgnings- og overvågningsarbejdet, skal de have en konkret og saglig årsag til det. Ellers kan der være tale om diskrimination.

[Institut for Menneskerettigheder udgav i marts 2022 en rapport, der viser, at etniske minoriteter oftere end etniske danskere bliver sigtet i sager, der ender med påtaleopgivelse eller frifindelse.](#) Det kan være et udtryk for, at der er et problem med etnisk profilering i politiet.

Derfor er der behov for at tydeliggøre forbuddet mod etnisk profilering i dansk lovgivning ved for eksempel at skrive [et forbud mod diskrimination ind i politiloven](#).

UDVIKLINGEN FOR MENNESKERETTIGHEDER I DANMARK 2022

TILBAGESKRIDT

RETTE TIL EN RETFÆRDIG RETSSAG

- Sagsbehandlingstider ved domstolene er fortsat lange.
 - Ny lov kan fratage statsborgerskab for ethvert strafbart forhold, der er til alvorlig skade for statens vitale interesser.
 - Justitsministeriet sikrer stadig ikke tilfredsstillende tolkning.
-

FÆNGSLER OG FRIHEDSBERØVELSE

- Selvskade og selvmordsforsøg blandt indsatte i fængsler og arresthuse stiger fortsat og toppede med 38 tilfælde i 2021 indenfor en otteårig periode.
 - Langvarige varetægtsanbringelser på mere end tre måneder stiger fortsat.
 - Trods fokus på rekruttering og fastholdelse er der i 2022 en nettoafgang på antallet af fængselsbetjente på 31.
-

BØRN

- Historisk høj mistro blandt børn og unge.
 - Børnerådets rammebetingelser fik hård kritik. Børnerådet bør ifølge flere aktører styrkes som en uafhængig, faglig instans.
-

ÆLDRE

- Politisk aftale om udvidelse af mulighed for velfærdsaftaler på ældreområdet giver flere kommuner lov til at fravige nationale regler og retningslinjer, som har til formål for at sikre en ensartet og tilstrækkelig hjælp til ældre.
 - Regeringens rådgivende panel og ekspertgrupper er kommet med anbefalinger til afbureaukratisering i ældreplejen. Der lægges op til overvejelser om at ændre i de ældres klageadgang, så fokus flyttes fra juridisk til faglig retssikkerhed. Anbefalingerne mangler dog konkrete løsninger på, hvordan det sikres, at ældres rettigheder ikke forringes.
 - En opgørelse foretaget af Styrelsen for Patientsikkerhed viser, at der blev fundet større eller kritiske regelbrud med betydning for patientsikkerheden ved 19 procent af de stikprøvetilsyn, som blev foretaget i plejesektoren i årene 2017-2021.
-

STATSBORGERSKAB OG STATSLØSE

- Lov om fratagelse af statsborgerskab for ethvert strafbart forhold, der er til alvorlig skade for statens vitale interesser.
- Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i naturalisationssager er i december 2022 steget til 22 måneder.

FREMSKRIDT

- Ekspertudvalg skal hjælpe med at nedbringe ventetid ved domstolene.
 - Ofre for seksualforbrydelser får bedre rådgivning.
 - Regeringen vil gennemføre offer- og vidnepanelets anbefalinger.
-

- Ombudsmanden finder forbedrede forhold i Udlændingecenter Ellebæk.
 - Folketinget afskaffer langvarig isolationsfængsling som disciplinærstraf, såkaldt strafcelle, på mere end 15 dage.
-

- Strafferetlige initiativer mod digitale krænkelser, herunder grooming og sextortion rettet mod børn, blev iværksat.
 - Børn og unge har fokus og prioritering i bred politisk aftale om tiårsplanen for psykiatrien.
 - Antallet af retlige anbringelser af børn på sikrede institutioner falder fortsat.
-

- Folke- og seniorpensionister kan nu modtage pension, uafhængigt af om deres ægtefælle eller samlever har en arbejdsindkomst.
 - Nye regler, der trådte i kraft 1. juli 2022, forbyder alle arbejdsgivere at anmode om oplysninger om en ansøgers alder både i jobansøgninger og i elektroniske rekrutteringssystemer.
-

UDVIKLINGEN FOR MENNESKERETTIGHEDER I DANMARK 2022

TILBAGESKRIDT

FLYGTNINGE OG UDLÆNDINGE

- Forholdene i flere områder i Syrien berettiger ifølge Udlændingestyrelsen ikke længere til midlertidig beskyttelsesstatus.

RELIGIONSFRIHED OG RELIGIØSE MINORITETER

- Den såkaldte imam-paragraf, der gør det strafbart for religiøse ledere at udtrykke støtte til kriminelle handlinger som led i religiøs oplæring, blev i januar 2022 gjort permanent.
- Kirkeministeriets forvaltning af trossamfundsregistret har ifølge Statsrevisorerne været utilfredsstillende, og at ministeriets kontrol og tilsyn med området har været utilstrækkelig.

UREGISTREREDE MIGRANTER OG MENNESKEHANDEL

- Højesteret stadfæster straf af en litauisk mand for tiggeri, selvom en sammenlignelig menneskerettighedsdom fra 2021 fandt, at den praksis var i strid med retten til privat- og familieliv.
- Tre år i træk (2019, 2020 og 2021) er der ikke fældet domme for menneskehandel.

BOLIG OG HJEMLØSHED

- En udlejer kan nu opsigte et lejemål, før der er faldet endelig dom i en eventuel ankesag.
- Stigning i antallet af ældre hjemløse, og flere end tidligere angiver, at deres hjemløshedssituation har varet i mere end to år.
- Der er stor forskel på, hvor ofte kommuner udnytter deres mulighed for boligsocial anvisning til almene boliger til borgere med et boligsocialt behov, herunder især hjemløse.

EJENDOMSRET OG RETSSIKKERHED

- Ekspropriationsudvalgets anbefaling er ikke blevet udmøntet.
- Brug af forældede BBR-oplysninger kan give forkerte ejendomsvurderinger.
- Vejledning om nye ejendomsvurderinger har været mangelfuld.
- Skattemyndighedernes vejledning er utilstrækkelig.

FREMSKRIDT

- Danmark har efter en særlov givet opholdstilladelse til over 33.000 ukrainske fordrevne.
 - Udlændingeloven er blevet ændret, så personer med midlertidig beskyttelsesstatus nu kan opnå familiesammenføring efter to år – mod tidligere tre år.
-

- Regeringen lancerede 25. januar 2022 en national handlingsplan mod antisemitisme.
 - Partierne bag finanslovsaftalen for 2022 blev i januar 2022 enige om at afsætte midler fra finansloven til at udarbejde en handlingsplan mod racisme.
-

- Antallet af uregistrerede hjemløse migranter uden fast ophold er faldet i perioden 2019-2022.
 - Ny bestemmelse i straffelovens § 262 b om menneskeudnyttelse til tvangsarbejde, herunder udnyttelse til prostitution, trådte i kraft 1. juni 2022.
-

- Generelt fald i antallet af hjemløse og fortsat fald i unge hjemløse.
 - Der er færre gadesovende og flere på herberger, hvilket betyder et løft ud af den allermest akutte udsathed.
 - Adgang til hjælp efter Housing First er mere udbredt.
-

- Regeringen har tilkendegivet hurtigere erstatning til minkavlerne.
- Skatteministeriet lægger med nyt lovforslag op til at øge antallet af dommere i Landsskatteretten.

UDVIKLINGEN FOR MENNESKERETTIGHEDER I DANMARK 2022

TILBAGESKRIDT

YTRINGSFRIHED OG INFORMATIONSFRIHED

- Flertal af Facebooks brugere afholder sig fortsat fra at deltage i debatter på Facebook på grund af tonen, der går hårdest ud over kvinder og minoriteter.

RETTE TIL PRIVATLIV OG DATABESKYTTELSE

- Nye logningsregler strider med EU-retten.
- Flere kommuner sikrer ikke tilstrækkelig beskyttelse af folkeskoleelevers personoplysninger ved brug af IT.
- Regeringen reducerer med finansloven for 2023 Datatilsynets bevilling.
- Lov fra 2022 om Det Centrale Dna-profilregister og Det Centrale Fingeraftryksregister indfører forlængede frister for sletning af dna-profiler og personaftryk fra personer, der har været sigtet, men ikke dømt.

POLITI OG EFTER- RETNINGSTJENESTER

- Forsvarsministeriet har i et notat konkluderet, at Tilsynet med Efterretningstjenesterne ikke må føre tilsyn med Forsvarets Efterretningstjenestes indhentning af såkaldt rådata. Det begrænser kontrollen med Forsvarets Efterretningstjeneste.
- Ifølge årsredegørelse fra Tilsynet med Efterretningstjenesterne fra 2021 har PET's lange svartider på tilsynets henvendelser blandt andet betydet, at tilsynet ikke har haft mulighed for at kontrollere udvalgte områder af tjenestens it-landskab.
- Folketinget vedtog i juni 2022 en ny lov om Det Centrale Dna-profilregister og Det Centrale Fingeraftryksregister, som blandt andet indførte forlængede frister for sletning af dna-profiler og personaftryk fra personer, der har været sigtet, men ikke dømt.
- Efter en ny lov kan politiet uden mistankegrundlag og uden samtykke foretage stikprøvekontrol af, om en person er i besiddelse af eksplosivstoffer indenfor visitationszoner.

HANDICAP OG PSYKIATRI

- Antallet af personer, der udsættes for tvang i psykiatrien, er faldet, mens antallet af tvangsforanstaltninger er steget.
- Børn med handicap oplever i stigende grad problemer med at blive inkluderet i grundskolerne.
- Digitaliseringen af offentlige tjenester og services udvikles sjældent med universelt design for øje og overser ofte mennesker med handicap, der i forvejen ikke oplever et tilgængeligt samfund.

FREMSKRIDT

- Flertal af partier i Folketinget indgår aftale om at lovfæste offentligt ansattes ytringsfrihed.
 - EU's forordning om digitale tjenester, Digital Services Act, bliver vedtaget.
 - Rigspolitiet skal indhente retskendelse forud for påbud om fjernelse af terrorrelateret indhold på nettet.
-

- EU's forordning om digitale tjenester, Digital Services Act, blev vedtaget.
 - EU's forordning om digitale markeder reducerer kommerciel brug af brugerdata.
 - Datatilsynet arbejder på vejledning om kunstig intelligens og løsninger for at anvende cloudtjenester inden for rammerne af GDPR.
 - Ekspertgruppe nedsat i juni 2022 skal drøfte udfordringer ved techgiganternes forretningsmodel og komme med anbefalinger til at styrke den demokratiske kontrol med techgiganterne.
-

- En bred politisk aftale om en 10-årsplan for psykiatrien og mental sundhed fra september 2023 forventes at bidrage til nedbringelse af tvang i psykiatrien.
- Lov om tilgængelighedskrav for produkter og tjenester trådte i kraft 28. juni 2022.
- Straffelovens bestemmelse om hadefulde ytringer er blevet udvidet, så mennesker med handicap fremover vil være bedre beskyttet mod hadefulde ytringer.

UDVIKLINGEN FOR MENNESKERETTIGHEDER I DANMARK 2022

TILBAGESKRIDT

ETNISKE MINORITETER / GRØNLÆNDERE I DANMARK

- 45 procent indvandrere og efterkommere med ikkevestlig oprindelse oplever diskrimination, så der er ikke sket forbedringer i den oplevede forskelsbehandling de seneste 10 år.
 - Andelen af efterkommere, der er født og opvokset i Danmark, uden statsborgerskab er det laveste siden år 2000
 - FN's specialrapportør for oprindelige folk, Francisco Cali-Tzay, besøgte i februar 2023 Danmark, hvor han kritiserede Danmark for diskrimination af grønlændere i Danmark.
-

KØN OG LIGESTILLING

- Det er kun lønmodtagere, der er omfattet af de ni øremærkede uger til hver forælder. Selvstændige og ledige ydelsesmodtagere får ikke gavn af de ligestillingsmæssige effekter, der ligger i denne del af ordningen.
 - Ved regeringsdannelsen i 2022 blev der kun udpeget otte kvindelige ministre ud af 25, hvilket svarer til lidt over en tredjedel (35 procent).
-

LGBT+-RETTIGHEDER

- Regler, der skal sikre, at medmødre automatisk registreres som forældre, når de får børn, er ikke blevet implementeret, idet myndighederne vurderer, at reglerne er i strid med EU's vævsdirektiv.

FREMSKRIDT

- Partierne bag finanslovsaftalen for 2022 blev i januar 2022 enige om at afsætte midler fra finansloven til at udarbejde en handlingsplan mod racisme.
 - Beskæftigelsesministeriet har besluttet ikke længere at anvende det digitale profilafklaringsværktøj, der bruger den jobsøgendes "herkomst" til at vurdere, om vedkommende er i risiko for langtidsledighed.
 - Der er kommet øget fokus på vilkårene for grønlændere i Danmark blandt andet vurdering af forældrekompetencer i forbindelse med tvangsfjernelser af børn.
-

- Ved folketingsvalget i 2022 opnåede 44 procent kvinder valg til Folketinget, hvilket er den højeste andel af kvinder i Folketinget nogensinde.
 - Regeringen har fremlagt ny handlingsplan mod partnervold og partnerdrab, der indeholder 22 tiltag til at bekæmpe og forebygge vold og drab i nære relationer.
 - Ny bestemmelse i straffelovens § 262 b om menneskeudnyttelse til tvangsarbejde, herunder udnyttelse til prostitution, trådte i kraft 1. juni 2022.
 - Regeringen har fremsat lovforslag om at sidestille tilsnigelse til samleje med voldtægt under straffelovens voldtægtsbestemmelse § 216, stk. 1.
-

- De nye barselsregler sikrer, at forældre i LGBT+-familier får mulighed for at dele de 13 overførbare uger mellem op til fire forældre. Reglerne træder i kraft 1. januar 2024.
- Kønsidentitet, kønskarakteristika og kønsudtryk er føjet til straffelovens bestemmelse om hadforbrydelser, som er ændret, så det fremover er helt tydeligt, at hadforbrydelser både kan være helt og delvist motiveret af forurettedes etnicitet, tro, seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk, kønskarakteristika eller handicap.
- Folketinget har vedtaget forslag om at anerkende medfaderskab i LGBT+-familier og nedsat en ekspertgruppe, der skal opstille modeller for, hvordan man kan anerkende forældreskab ved kommercielle surrogataftaler.
- Regeringen har i 2022 lanceret en ny treårig LGBT+-handlingsplan.
- Kriminalforsorgen udarbejder retningslinjer for håndteringen af kønsminoriteter i fængsler og arresthuse.

INSTITUT FOR MENNESKERETTIGHEDER ER DANMARKS LIGEBEHANDLINGSORGAN

Alle mennesker har ret til lighed for loven og beskyttelse mod diskrimination. Det er et fundamentalt menneskeretligt princip, at intet menneske må udsættes for diskrimination på grund af alder, handicap, køn, race og etnisk oprindelse, religion og tro eller seksuel orientering.

Institut for Menneskerettigheder har mandat til: at fremme ligebehandling af alle uden forskelsbehandling på grund af køn, race eller etnisk oprindelse, herunder ved at bistå ofre for forskelsbehandling med at få behandlet deres klager over forskelsbehandling under hensyntagen til ofrenes, foreningernes, organisationernes og andre juridiske personers rettigheder, indlede uafhængige undersøgelser af forskelsbehandling og offentliggøre rapporter og fremsætte henstillinger om spørgsmål vedrørende forskelsbehandling.

HANDICAP OG PSYKIATRI

Mennesker med handicap har på lige fod med andre ret til at nyde alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder i Danmark.

NATIONAL HANDICAPPOLITISK HANDLINGSPLAN

Der er siden 2012 skabt meget få reelle forbedringer i levevilkår for mennesker med handicap i Danmark. [Institut for Menneskerettigheder har sammen med 60 foreninger, fagforbund og interesseorganisationer i 2019 anbefalet en samlet handicappolitisk handlingsplan](#) for at sikre, at udviklingen i ligebehandlingen af personer med handicap går den rigtige vej. Anbefalingen gælder fortsat. Handlingsplanen bør tage udgangspunkt i Handicapkonventionen, som Danmark tiltrådte i 2009, og basere sig på statistisk viden om vilkårene for både børn og voksne med handicap.

RIMELIG TILPASNING I LOVEN

En central del af beskyttelsen af mennesker med handicap mod diskrimination består i retten til rimelig tilpasning, som dækker over nødvendige og passende ændringer og justeringer, som kan foretages uden uforholdsmæssig stor eller unødvendig byrde. Det følger af Handicapkonventionen, at stater skal sikre, at der sker tilpasninger i rimeligt omfang. Den danske handicapdiskriminationslov indeholder derimod ikke en generel pligt til rimelig tilpasning, men omfatter kun grundskole- og dagtilbudsområdet, mens forskelsbehandlingslovens forpligter arbejdsgivere til at foretage rimelige tilpasninger på arbejdspladsen og i arbejdet. Manglen på et generelt lovgivningskrav om rimelig tilpasning gør, at dansk lov ikke afspejler kravet i Handicapkonventionen. Personer med handicap

kan således opleve barrierer i deres dagligdag, som afskærer dem fra at deltage i samfundet på lige fod med mennesker uden handicap.

TVANG I PSYKIATRIEN

Trods politiske ambitioner om at reducere brugen af tvang i psykiatrien går udviklingen den modsatte vej. Ifølge data fra Sundhedsstyrelsen er det ikke lykkedes at reducere antallet af voksne patienter, der udsættes for tvang, markant. Samtidig er [det totale antal tvangsforanstaltninger](#) de seneste år steget for voksne patienter. Det betyder, at patienter, som bliver udsat for tvang, bliver udsat for mere tvang i dag end for ti år siden.

Brugen af bæltefikseringer er faldet de seneste ti år, blandt andet er der sket en halvering af den særligt problematiske bæltefiksering i over 48 timer, men samtidig er fastholdelse og akut medicinering med tvang steget markant.

Børn og unge bliver også udsat for betydeligt mere tvang. I 2018 blev 317 børn udsat for tvang mindst én gang, mens det i 2021 var 334 børn, viser tal fra Sundhedsstyrelsen. I 2018 blev der samlet set anvendt tvang - fysisk magt, frihedsberøvelse eller tvangsbehandling - mod børn 1.552 gange; i 2021 skete det 4.777 gange. Hyppigheden af tvang er mere end tredoblet på få år. Det er især stigningen i brug af bæltefikseringer, beroligende medicin og fastholdelse af børn, der driver udviklingen.

ETNISKE MINORITETER

Ethvert menneske, uanset race eller etnisk oprindelse, har ret og krav på de samme menneskerettigheder. Staten har pligt til at sikre ligebehandling og til at forhindre diskrimination på baggrund af race eller etnisk oprindelse.

PARALLELSAMFUNDSLOVGIVNING

FN's Racediskriminationskomité (CERD) rejste i december 2021 kritik af den danske parallelsamfundslovgivning, idet etnicitet benyttes som et kriterie, når boligområder kategoriseres som udsatte. Parallelsamfundsloven betyder, at bygninger kan blive revet ned, solgt eller omdannet til ældre- eller ungdomsboliger. Flere beboere – særligt minoritetsetniske – er i den forbindelse blevet opsagt fra deres boliger. Institut for Menneskerettigheder vurderer, at det er i strid med forbuddet mod diskrimination på baggrund af etnicitet. Østre Landsret besluttede i november 2022, at EU-Domstolen skal tage stilling til, om det er ulovlig forskelsbehandling at kategorisere boligområder ud fra beboernes "ikkevestlige" oprindelse.

HADFORBRYDELSER

Langt de fleste hadforbrydelser er racistisk motiverede: Der blev i 2021 registreret 254 racistisk motiverede hadforbrydelser. Der er dog betydelige mørketal på området, og antallet af hadforbrydelser formodes derfor at være højere. På [finansloven 2022](#) blev der afsat midler til en styrket indsats mod hadforbrydelser. En del af puljen skal gå til en ny handlingsplan mod racisme, der omfatter undersøgelser af racismens omfang i Danmark.

I december 2021 vedtog Folketinget et lovforslag om at ændre straffelovens bestemmelse om hadforbrydelser, så det fremgår tydeligt, at hadforbrydelser både kan være helt og delvist motiveret. Dette anser Institut for Menneskerettigheder som en positiv udvikling, der kan være med til at sikre mere effektiv bekæmpelse af hadforbrydelser.

GRØNLÆNDERE I DANMARK

Danmark er forpligtet til at modarbejde diskrimination af grønlandere i Danmark. Desuden er Danmark internationalt forpligtet til at sikre en koordineret og systematisk indsats for at beskytte oprindelige folks rettigheder og for at beskytte oprindelige folk imod diskrimination.

LIGE MULIGHEDER FOR GRØNLÆNDERE I DANMARK

FN's specialrapportør for oprindelige folks rettigheder, Francisco Cali-Tzay, [kritiserede](#) under sit besøg i februar 2023, at grønlandere i Danmark er udsat for diskrimination. Han opfordrede til, at Danmark laver en koordineret indsats, der vil fremme lige muligheder for de grønlandere, der bor i Danmark.

[Ekspertkomiteen under Europarådets Rammekonvention vedrørende minoriteter](#) har i 2019 opfordret Danmark til at udvikle en strategi for at sikre lige muligheder og inddragelse af grønlandere i Danmark.

TOLKNING

Grønlandere mangler adgang til tolkebistand i mødet med offentlige myndigheder i Danmark. Samtidig er der stor kommunal variation i anvendelsen af tolkebistand, og tolkebistanden er ifølge borgerne ofte utilstrækkelig. I en [analyse fra Institut for Menneskerettigheder](#) fra maj 2022 om tvangsfjernelse af grønlandske børn fremgik det, at manglende adgang til tolkebistand er en afgørende processuel udfordring. Forvaltningsloven

og god forvaltningsskik tilsiger, at myndighederne i fornødent omfang skal yde vejledning og bistand til personer, der henvender sig med spørgsmål indenfor myndighedens sagsområde. Det indebærer, at der sikres adgang til tolkebistand, når det er nødvendigt for en fyldestgørende forståelse.

IKKEKULTURPASSEDE TESTS TIL MÅLING AF FORÆLDREKOMPETENCER

Det er problematisk, at psykologiske tests, som ikke er udviklet til anvendelse på grønlandere, bliver anvendt til at teste grønlandske forældres forældreevne. Det medfører en risiko for, at grønlandske forældre opnår en lavere testscore, end de ville have gjort ved en kulturtilpasset test. Potentielle fejlvurderinger af grønlandske forældres forældreevne kan have vidtrækkende konsekvenser for både forældre og børn, da de i yderste konsekvens kan danne grundlag for tvangsfjernelse af et barn.

Det er et fremskridt for grønlandske familiers retssikkerhed, at et flertal af partier i Folketinget i marts 2023 afsatte 7,8 millioner kroner til at styrke sagsbehandlingen og samarbejdet med grønlandske familier i børnesager.

KØN OG LIGESTILLING

Retten til ligestilling betyder, at alle uanset køn skal have lige muligheder. Staten har både pligt til at sikre ligebehandling og til at forhindre diskrimination på baggrund af køn.

LIGELØN

En vedvarende lønforskel mellem kvinder og mænd er et væsentligt ligestillingsproblem i Danmark. Kvinders timeløn er ifølge [en undersøgelse fra VIVE](#) 14,4 procent lavere end mænds.

Regeringen nedsatte i oktober 2021 en lønstrukturkomité, der blandt andet skal analysere lønstrukturer og lønudvikling i den offentlige sektor og belyse konsekvenser af eventuelle ændringer. Komitéen forventes at fremlægge sine analyser i efteråret 2023. Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at regeringen i samarbejde med arbejdsmarkedets parter iværksætter en langsigtet plan for en udligning af lønforskellen mellem traditionelt kvinde- og mandsdominerede fag i den offentlige sektor.

Et [nyt EU-direktiv om lønåbenhed](#), som blev vedtaget af Europa-Parlamentet i marts 2023, vurderes at bidrage til at bekæmpe forskelsbehandling på løn.

SEKSUEL CHIKANE

I foråret 2022 blev der indgået en [trepartsaftale om seksuel chikane](#), som indeholder flere tiltag for at sikre et trykt og sikkert miljø for lærlinge og elever.

Lovforlaget indeholder dog ingen afgrænsning af, hvor langt arbejdsgiverens ansvar for seksuel chikane rækker, når chikanen udøves af en såkaldt tredjepart såsom en gæst, en klient eller en kunde.

I Danmark er forbuddet mod seksuel chikane på arbejdsmarkedet både reguleret i ligebehandlingsloven og i arbejdsmiljøloven. De to regelsæt opererer imidlertid med forskellige definitioner af seksuel chikane. Seksuel chikane skal ifølge arbejdsmiljøloven være "[grov og gentagende](#)", mens [ligebehandlingsloven](#) hverken taler om grovhed eller hyppighed. Institut for Menneskerettigheder viste i en undersøgelse fra 2022, at det sjældent fremgår af de interne retningslinjer på offentlige arbejdspladser, at ofre for seksuel chikane er beskyttet af ligebehandlingslovens brede forbud mod seksuel chikane på arbejdsmarkedet og således har mulighed for at klage og få godtgørelse.

VOLDSUDSATTE KVINDER OG MÆND

I finanslovsaftalen for 2023 er der afsat midler til en handlingsplan mod partnervold og partnerdrab. Det er et fremskridt på området, at mænd får samme tilbud som kvinder, når de bliver udsat for vold i nære relationer.

LGBT+-RETTIGHEDER

Ligebehandling er et centralt element i menneskeretten. Staten skal sikre, at alle mennesker uanset seksuel orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller køns karakteristika har samme muligheder.

HADFORBRYDELSER

LGBT+-personer i Danmark bliver [stadig udsat for diskrimination, hadefulde ytringer og hadforbrydelser](#). Op mod hver tredje homoseksuelle eller biseksuelle person giver i en [undersøgelse fra 2020](#) udtryk for, at de har oplevet diskrimination på baggrund af deres seksualitet det seneste år. 56 procent af transkønnede har oplevet diskrimination på grund af deres kønsidentitet.

[Justitsministeriets offerundersøgelse](#) fra januar 2023 viser, at 2.000-3.000 personer i alderen 16-74 år hvert år oplever at blive udsat for vold, der er motiveret af had mod deres seksuelle orientering eller kønsidentitet. I [2021 registrerede Rigspolitiet 102 hadforbrydelser](#) målrettet offerets seksuelle orientering eller kønsidentitet. I 2020 blev der registreret 79 hadforbrydelser. De tilgængelige tal tyder på et stort mørketal. [En gennemgang af de eksisterende datakilder om hadforbrydelser](#) viser, at det hverken er muligt at få tal på anmeldelser af hadforbrydelser eller at få overblik over domme for hadforbrydelser. På den baggrund [er der brug for en mere effektiv registrering af hadforbrydelser](#).

ÆNDRING AF JURIDISK KØN

I regeringsudspillet '[Frihed til forskellighed](#)' fra 2020 blev det foreslået at fjerne aldersgrænsen for at ændre juridisk køn. Lovforslaget er sidenhen blevet udskudt, og den nye regering har ikke fremlagt et nyt lovforslag på området. [Institut for Menneskerettigheder vurderer](#), at ændring af juridisk køn kan styrke børn og unges selvbestemmelse og bidrage til at øge accepten af transpersoners identitet blandt familie og venner og i samfundet generelt.

PARTNERVOLD OG VOLD I NÆRE RELATIONER

LGBT+-personer oplever oftere vold i nære relationer og fra partnere end den øvrige befolkning, viser flere undersøgelser. LGBT+-handlingsplanen fra 2022 sikrer fokus på voldsudsatte LGBT+-personer, og i august 2022 blev der udbudt en pulje til indsatser, som skal bidrage til at forebygge og mindske antallet af voldsudsatte LGBT+-personer. I [2022 åbnede Danmarks første specialiserede krisecenter for LGBT+-personer i København](#).

På trods af disse fremskridt er der fortsat behov for at styrke LGBT+-personers adgang til specialiserede krisecenterpladser, specialiseret psykologhjælp samt omsorg, støtte og psykologhjælp til eventuelle medfølgende børn.

"Det er en stor sorg for mig, at vi ikke kan holde hinanden i hånden på gaden," siger Dennis, der danner par med Anthony. Foto: Signe Hartvig

DISKRIMINATIONSLINJEN

Institut for Menneskerettigheder har til opgave at bistå ofre for forskelsbehandling med at få behandlet deres klager over forskelsbehandling. Til det formål har Institut for Menneskerettigheder siden 2009 blandt andet tilbudt gratis juridisk rådgivning til borgere, der oplever forskelsbehandling og diskrimination.

Institut for Menneskerettigheders rådgivningstilbud skiftede i 2023 navn til Diskriminationslinjen, og der bliver lagt ekstra kræfter i at nå de grupper, som

er mest udsat for diskrimination. De seneste år har Institut for Menneskerettigheder behandlet sager om alt fra forsikringssekskabers afvisning af gravide til diskrimination i nattelivet.

I 2022 modtog Ligebehandlingsrådgivningen, nu Diskriminationslinjen, 1.008 opkald. 310 af dem, der ringede ind, fik hjælp til at gå videre med deres sag. 135 af sagerne handlede om diskrimination på grund af handicap, 95 om køn, 62 om etnicitet, 8 om LGBT+ og 22 om andet.

Maria Kersting måtte pludselig ikke bruge sin førerhund på arbejdet og fik senere medhold i sin sag med hjælp fra Institut for Menneskerettigheder. Foto: Semin Alkevic

MENNESKERETTIGHEDSALLIANCEN

I Danmark kan godt halvdelen af børn og unge ikke nævne en eneste menneskerettighed. Den udvikling arbejder Menneskerettighedsalliancen på at vende.

På tværs af landet arbejder alliancen for, at unge kender menneskerettighederne og bruger dem. Det gør vi i samarbejde med unge menneskerettighedsforkæmpere og civilsamfundsorganisationer på uddannelsesinstitutioner, festivaler og sociale medieplatforme.

Menneskerettighedsalliancen er stiftet af Institut for Menneskerettigheder i samarbejde med Amnesty International, Mino Danmark, Dansk Ungdoms Fællesråd, Ungdomsbureauet og Roskilde Festival. Vi samarbejder med over 40 civilsamfundsorganisationer, foreninger, uddannelsesinstitutioner og festivaler.

Louise Lages, der sidder i kørestol, var ligesom mange andre unge med til at feste og sætte rettigheder på dagordenen på Ungdommens Folkemøde i september 2022. Foto: Kathrine Storgaard Carlsen

GRØNLAND

Efter ønske fra Inatsisartut har Institut for Menneskerettigheder siden maj 2014 været national menneskerettighedsinstitution i Grønland. Vores opgave er at evaluere og fremme menneskerettighederne i landet. Det gør vi i tæt samarbejde med grønlandske aktører, særligt Grønlands Råd for Menneskerettigheder.

GRØNLAND

Historisk opgør med menneskerettighedskrænkelser og udsigt til styrket beskyttelse mod voldtægt og vold var fokus i Institut for Menneskerettigheders beretning for 2021/2022 til det grønlandske parlament, Inatsisartut.

SPIRALSAGEN

Sammen med Grønlands Råd for Menneskerettigheder har Institut for Menneskerettigheder i 2022 anbefalet, at staten undersøger sit ansvar for overgreb, herunder opsætning af spiraler hos piger og kvinder. Naalackersuisut og den danske regering har meldt ud, at Sundhedsdepartementet i Grønland og Sundhedsministeriet i Danmark vil lave en fælles afdækning af spiralsagen.

Beslutningen blev truffet i kølvandet på lanceringen af podcasten Spiralkampagnen, der kortlagde, at næsten halvdelen af de 9.000 fødedygtige piger og kvinder i Grønland i 1966 til 1970'erne fik opsat 4.500 spiraler af danske læger. Spiralerne blev sat op på piger helt ned til 13 år og ofte uden kvindernes, pigernes eller forældrenes samtykke, fremgik det af podcasten.

Opsætning af spiral hos flere tusinde piger og kvinder uden deres samtykke udgør en grov krænkelse af piger og kvinders ret til selvbestemmelse og kan også være nedværdigende og umenneskelig behandling. Den danske stat bør sikre, at kvinderne modtager en anerkendelse af den krænkelse, som de har været udsat for.

HISTORISK UDREDNING AF OVERGREB

I forbindelse med at Naalackersuisut og den danske regering besluttede at foretage en fælles afdækning af spiralsagen, blev de også enige om at iværksætte en bred historisk udredning af forholdet mellem Grønland og Danmark i perioden efter Anden Verdenskrig og til i dag.

For opsætning af spiraler uden samtykke er ikke det eneste overgreb begået af staten. Mange andre grønlandske borgere har også været udsat for overgreb eller svigt fra de danske myndigheders side. Det gælder blandt andre de såkaldte eksperimentbørn, som i 1951 blev sendt fra Grønland til Danmark som led i et opdragelseseksperiment, og de børn, der blev født uden for ægteskab, der ikke kunne få fastslået juridisk, hvem der var deres far.

Fra venstre: Paornánguaq J Jessen, Naja Lyberth, Holga Platou, Hedvig Frederiksen og Cecilia Edel Poulsen, fem af de grønlandske kvinder, der uden samtykke fik opsat spiraler. Foto: Sebastian Miki Rosing

INTERNATIONALT ARBEJDE

Internationalt arbejder Institut for Menneskerettigheder for at styrke stater, virksomheder og andre offentlige og private aktører til at beskytte og fremme menneskerettigheder. Det er en naturlig forlængelse af arbejdet som Danmarks nationale menneskerettighedsinstitution.

INTERNATIONALE INDSATSER I 2022

I 2022 har Institut for Menneskerettigheder været engageret i 22 lande i Afrika, Mellemøsten, Asien og Europa, hvor vi i tæt samarbejde med partnere har skabt resultater. Overordnet arbejder Institut for Menneskerettigheder for at fremme menneskerettighederne i samarbejde med stater, økonomiske aktører, andre landes menneskerettighedsinstitutioner, NGO'er og i internationale fora.

SAHEL: MENNESKERETTIGHEDER I KONFLIKTZONER

I Burkina Faso, Niger og Mali har vi arbejdet med at styrke tilliden mellem lokalbefolkningen og landenes sikkerhedsstyrker. Landene i regionen har i årevis været plaget af uro, stigende terrorisme og politisk ustabilitet. De ti sikkerhedsaktører, vi samarbejder med i Niger, Mali og Burkina Faso, har nu menneskerettigheder som del af deres pensum. I de tre lande udvikler sikkerhedsaktørerne procedurer og metoder til at iværksætte interne kontrolmekanismer for menneskerettighedskrænkelser. I 2022 samlede Nigers Justitsministerium for første gang alle sikkerhedsaktører til træning i at beskytte en befolknings menneskerettigheder. I Burkina Faso har Justits- og Menneskerettighedsministeriet udviklet vejledninger i at beskytte børn i zoner med væbnet konflikt og i at huske menneskerettigheder i indsatser mod ekstremisme og terrorisme.

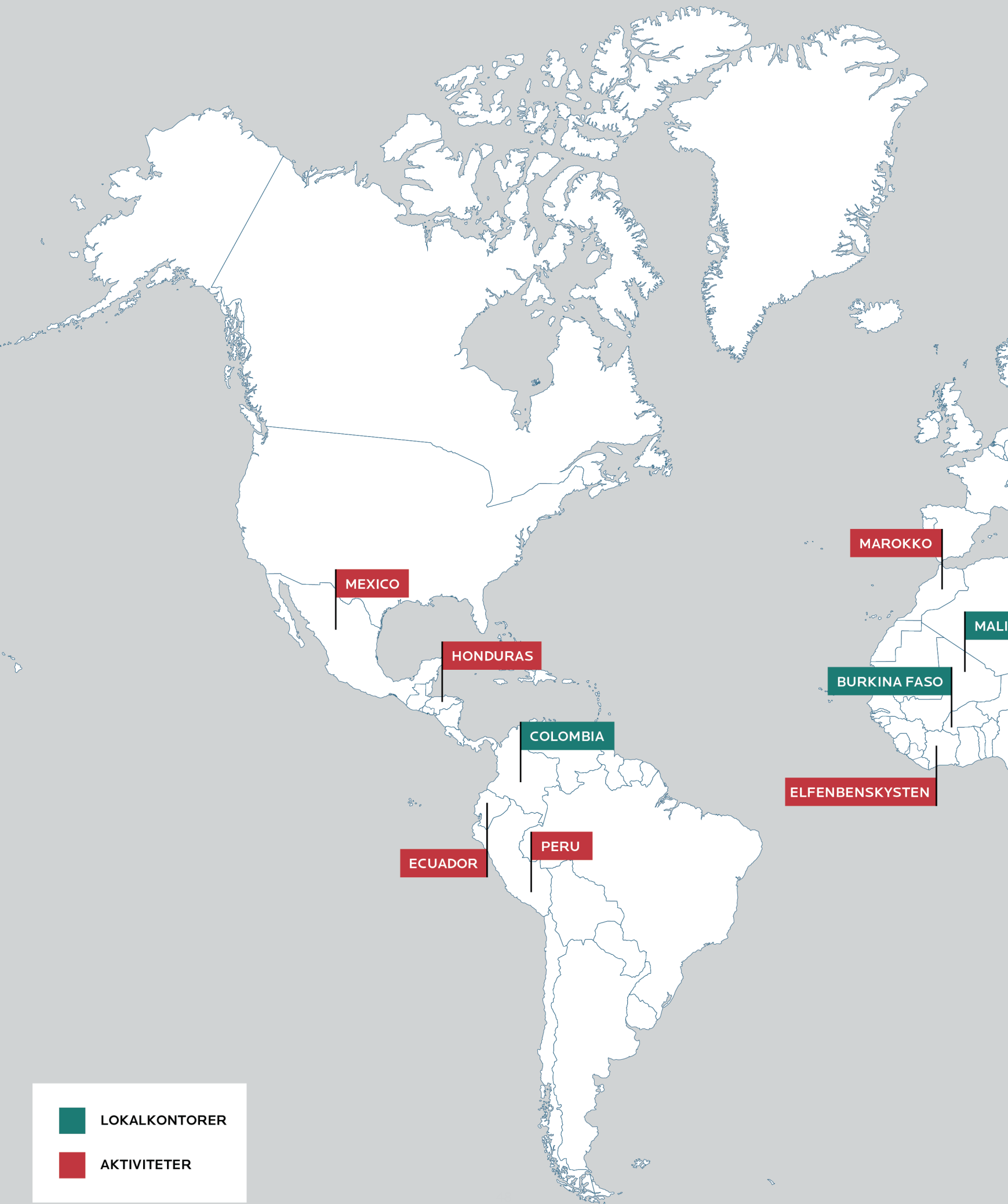
KENYA: RETSHJÆLP TIL KVINDER

I Baringo i Kenya har sårbare kvinder og piger længe lidt under regionens traditionelle retssystemer, der drives af mandsdominerede ældsteråd. Rådene fastholder ofte traditionelle kønsroller og undlader at beskytte menneskerettighederne. Derfor har vi i samarbejde med vores partnere bidraget til, at

regionens kvinder og piger få adgang til retshjælp og retfærdighed. Blandt andet er der blevet oprettet et frivilligdrevent center, hvor kvinder og piger kan få gratis rådgivning af andre kvinder, så de står bedre i sager om kønsbaseret vold, arv og børnebeskyttelse.

EU: KRAV OM VIRKSOMHEDERS RESPEKT FOR MENNESKERETTIGHEDER

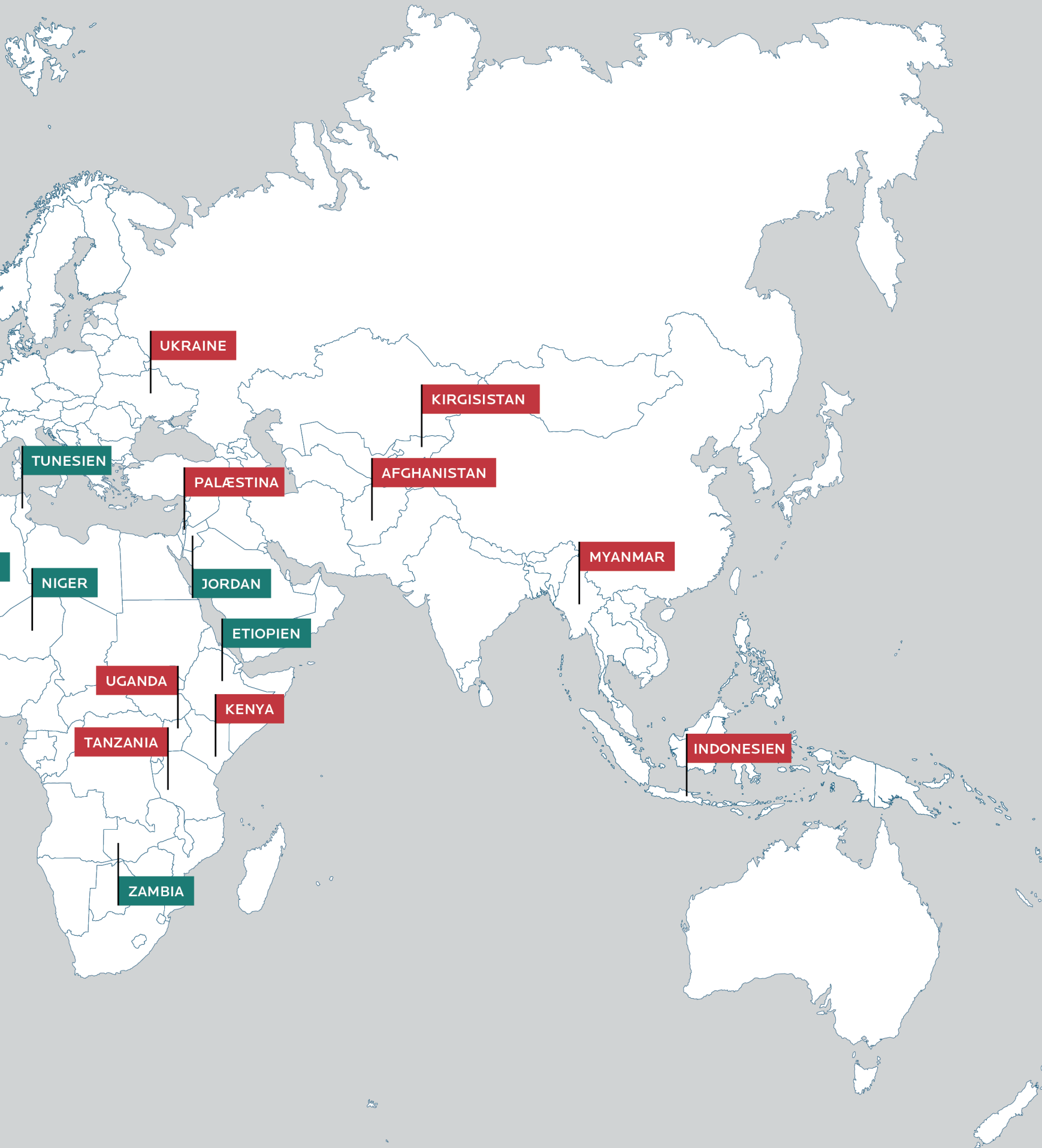
I 2022 havde Institut for Menneskerettigheder fortsat fokus på at sikre, at virksomheder respekterer menneskerettighederne i deres globale værdikæder. Vi fokuserer på obligatorisk menneskerettighedsmæssig due diligence og udviklingen på EU-niveau. EU-Kommissionens forslag til et direktiv om virksomheders bæredygtighedsmæssige due diligence er et vigtigt skridt. Direktivet vil kræve, at store virksomheder i EU-lande skal sikre due diligence for menneskerettigheder og miljø. Institut for Menneskerettighedsers mål er at sikre, at EU-direktivet opfordrer virksomheder til at forbedre deres praksisser og engagere sig fuldt ud i de menneskeretlige og miljømæssige konsekvenser. Derfor har vi bidraget med feedback til konsultationer i de enkelte lande og i EU-regi, mens vi samarbejder med EU-politikere, civilsamfundsorganisationer, erhvervsliv og erhvervsforeninger. Gennem vores analyser er målet at sikre udviklingen af en effektiv lov, der regulerer virksomheders respekt for menneskerettighederne.

LOKALKONTORER

AKTIVITETER

UKRAINE

KIRGISISTAN

AFGHANISTAN

MYANMAR

INDONESIAESIEN

TUNESIEN

PALÆSTINA

JORDAN

ETIOPIEN

UGANDA

KENYA

TANZANIA

ZAMBIA

NIGER

ØKONOMI

Institut for Menneskerettigheder modtager hvert år et tilskud fra staten til vores drift og aktiviteter i Danmark og Grønland. Tilskuddet skal sikre, at vi kan arbejde uafhængigt af regeringen og ikke er underlagt økonomisk kontrol.

Institut for Menneskerettigheder modtager også indtægter fra Danida og andre donorer som for eksempel EU, fonde og andre stater, så vi kan udføre vores arbejde for at fremme og beskytte menneskerettighederne i og uden for Danmark.

Læs mere om vores økonomi i årsrapporten for 2022 på menneskeret.dk.

INSTITUTTETS INDTÆGTER I 2022

Donor	mio. kr.
National Menneskerettighedsinstitution (Finanslov)	39,6
Danida-bevillinger til internationale aktiviteter	76,4
EU-bevillinger til internationale aktiviteter	30,3
SIDA-bevillinger til internationale aktiviteter	11,3
Øvrige bevillinger til instituttets arbejde	19,7
Total	177,3

